

Sygn. akt II Ca 183/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Beata Stachowiak (spr.)

Sędziowie Sędzia SO Piotr Jarmundowicz

Sędzia SR del. Agnieszka Łężna

Protokolant Wojciech Lagner

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko A. H.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu

z dnia 11 października 2016 r.

sygn. akt I C 1000/14.

I. oddala apelację ;

II. zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej 900 zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Sędzia SO Sędzia SO Sędzia SR del.

Beata Stachowiak Piotr Jarmundowicz Agnieszka Łężna

Sygn. akt II Ca 183/17

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Wrocławia- Fabrycznej we Wrocławiu I Wydział Cywilny w wyroku z dnia 11 października 2016 r., w punkcie I zasądził od pozwanego A. H. na rzecz strony powodowej (...) w W. Oddziału Terenowego we W. kwotę 5 278,35 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 12 marca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; w punkcie II umorzył postępowanie, co do kwoty 918,62 zł; w punkcie III zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 1.100,95 zł.

Wyrok został wydany w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Aneksem nr (...) z dnia 9 listopada 2011 r. do umowy dzierżawy nieruchomości rolnych z dnia 31 lipca 2006 r. zawartej pomiędzy (...) Oddziałem Terenowym we W., a (...) Spółką z o.o. z siedzibą we W. oraz na mocy „Porozumienia z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie warunków wydzierżawienia gruntów w trybie bezprzetargowym (...)”, z umowy dzierżawy z dnia 31 lipca 2006 r. zostały wyłączone z dniem 9 listopada 2011 r. nieruchomości opisane w § 2 Porozumienia, w tym nieruchomość w granicach działki (...) obręb P. o powierzchni 13,5773 ha.

W związku z realizacją Projektu (...) nieruchomość ta przewidziana została do przekazania przez (...) w trwały zarząd (...)we W. na realizację jego celów statutowych.

W dniu 9 listopada 2011 r. (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W. reprezentowana przez prezesa zarządu A. H. podpisała protokół zdawczo – odbiorczy, w którego treści wskazano, iż przedmiotem przekazania (...) Oddziałowi Terenowemu we W. jest m.in. nieruchomość – działka (...) obręb P. o powierzchni 13,5773 ha.

Wydana na stronie powodowej działka (...) została bez zezwolenia (...) w miesiącu kwietniu 2012 r. objęta w posiadanie i zagospodarowana rolniczo przez pozwanego A. H..

W trakcie lustracji spornej nieruchomości w dniu 5 sierpnia 2013 r. stwierdzono, iż działka (...) jest działką uprawianą rolniczo. W dniu lustracji na działce znajdowała się pszenica ozima w fazie dojrzałości pełnej, przed zbiorem. Częściowo na działce był ugór oraz ściernisko po zbiorach rzepaku. Działka w części objęta była również przemieszczaniem mas ziemnych. Kolejna lustracja spornej działki została przeprowadzona w dniu 25 września 2013 r. W jej trakcie stwierdzono, iż fragment wschodniej części działki nr (...) jest ścierniskiem po zbiorze zboża. Zachodnia część działki jest użytkowana przez osoby trzecie – działki sąsiednie oraz dz. nr (...) po zbronowaniu, porośnięte wyką. Ponadto stwierdzono, że część nieruchomości (pas o szerokości około 8 m i długości około 380 m) wzdłuż działki nr (...) jest użytkowana w celu budowy wału przeciwpowodziowego – na działce znajduje się droga gruntowa i przenośnik taśmowy. Opisana część działki jest ogrodzona siatką mocowana na drewnianych palach.

W trakcie lustracji pracownicy powoda zastali na nieruchomości A. H., który potwierdził prowadzenie na niej upraw.

Strona powodowa pismem z dnia 9 sierpnia 2013 r. wezwała pozwanego A. H. do zaniechania korzystania z działki (...) obręb P.. Jednocześnie pozwany został poinformowany, iż używający nieruchomość bez tytułu prawnego, zobowiązany jest do zapłaty na rzecz (...) wynagrodzenia za korzystanie z niej ustalonego zgodnie z § 39b ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa - w wysokości stanowiącej równowartość pięciokrotności wywoławczej stawki czynszu, który byłby należny od tej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu. Nadto w piśmie wskazano, iż użytkownik zobowiązany jest również do zapłaty równowartości uiszczanego przez Agencję podatku rolnego raz innych zobowiązań podatkowych, należnych od przedmiotowej nieruchomości, za okres jej bezumownego użytkowania w oparciu o wystawioną przez Agencję notę księgową, we wskazanym w tej notcie terminie.

Pismem z dnia 27 września 2013 r. pozwany został przez stronę powodową wezwany do wydania użytkowanej części działki nr (...) w dniu 15 października 2013 r.

W wyznaczonym na dzień 15 października 2013 r. terminie do zwrotu nieruchomości nie doszło. W tych okolicznościach strona powodowa wystąpiła z pozwem o wydanie nieruchomości do Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej Wydział I Cywilny w sprawie sygn. akt I C 137/2014.

Strona powodowa za okres od 1 stycznia 2012 r. złożyła deklaracje podatkowe wraz z załącznikami i zapłaciła od wymienionych w nich gruntów, w tym za działkę (...) obręb P., gmina M. W., podatek rolny. Podatek był płacony w terminach ustawowych, tj. 13 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada każdego roku.

W dniu 28 października 2013 r. strona powodowa wystawiła pozwanemu A. H. notę księgową o nr (...). W jej treści wskazano, iż (...) obciąża pozwanego kwotą 5.945 zł tytułem zwrotu należności w wysokości równowartości podatku

rolnego za bezumowne użytkowanie nieruchomości rolnej działki nr (...) w obrębie geodezyjnym P., gmina M. W. w okresie od 31 maja 2012 r. do 30 września 2013 r. Termin płatności noty ustalono w dokumencie na 11 listopada 2013 r.

Pismem z dnia 16 grudnia 2013 r. strona powodowa wezwała pozwanego A. H. do zapłaty należności wynikającej z noty księgowej z dnia 28 października 2013 r., o nr (...) w zakresie należności głównej – 5.945 zł oraz odsetek ustawowych za okres od dnia 12 listopada 2013 r. do dnia 16 grudnia 2013 r. – 74,11 zł zakreślając kolejny 7 dniowy termin do spełnienia tego świadczenia. Wezwanie doręczono pozwanemu w dniu 18 grudnia 2013 r.

W dniu 12 lipca 2013 r. sporządzony został protokół wydania m.in. części nieruchomości (...) (...) o powierzchni 1,5653 ha (...) we W.. Podmiotem przekazującym był (...) Spółka z o.o. we W. oznaczona, jako dzierżawca tej nieruchomości.

Pozwany w piśmie z dnia 14 sierpnia 2013 r. odpowiadając na wezwanie (...) do uiszczenia odszkodowania za bezumowne korzystanie z działki nr (...) wskazał, iż na przedmiotowej działce – w związku z prowadzonymi w 2013 r. pracami budowlanym, z użytkowania rolnego wyłączona została ponad połowa powierzchni nieruchomości. Dlatego też w dniu 20 kwietnia 2013 r. dokonał zasiewu pszenicy na powierzchni areale około 5 ha. Natomiast w roku 2012 od 8 czerwca do 20 września na areale 7 ha znajdowała się plantacja kukurydzy.

W piśmie z dnia 10 kwietnia 2014 r. strona powodowa ustosunkowując się do zarzutów pozwanego, co do powierzchni zajętej pod uprawę działki nr (...) wskazała, iż pomiar powierzchni zajętej pod prace budowlane pozwolił stwierdzić, iż powierzchnia użytkowana rolniczo przez pozwanego w roku 2013, wynosi 9,7773 ha. W roku zaś 2012 do rozliczenia przyjęto powierzchnię działki zgłoszona przez pozwanego do dopłat tj. 13,5 ha.

Wobec skorygowania w piśmie z dnia 10 kwietnia 2014 r. powierzchni działki (...) użytkowanej przez pozwanego, strona powodowa wystawiła w dniu 2 czerwca 2014 r. notę księgową nr (...). W jej treści wskazano, że strona powodowa uznaje pozwanego kwotą 883 zł tytułem zwrotu należności w wysokości równoważności podatku rolnego za bezumowne użytkowanie nieruchomości rolnej dz. nr (...) w obrębie geodezyjnym P., gmina M. W. w okresie od 31 maja 2012 r. do dnia 30 września 2013 r.

Pozwany A. H., jako osoba fizyczna - producent rolny zgłosił (...) Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wniosek o przyznanie dopłat bezpośrednich za rok 2012 i 2013 w związku z uprawą nieruchomości rolnej tj. działki (...) obręb P. wskazując powierzchnię użytkowaną rolniczo w roku 2012 jako 13,5 ha, a w roku 2013 jako 12,50 ha. Pozwany uzyskał środki z tytułu dopłat.

W latach poprzednich wnioski o przyznanie dopłat bezpośrednich składał (...) Spółka z o.o. we W..

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne Sąd pierwszej instancji stwierdził, iż zmodyfikowane powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd Rejonowy wskazał, iż od dnia 1 stycznia 2003 r. obowiązek podatkowy z tytułu podatku rolnego stosownie do art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 15.11.1984r. o podatku rolnym /t. j. Dz. U. Nr 136, poz. 969 z 2000r./ ciąży na jednostkach organizacyjnych powoda w przypadku, gdy grunty stanowiące własność Skarbu Państwa pozostają we władaniu osób trzecich bez tytułu prawnego, a w związku z likwidacją z dniem 31 grudnia 2012r. jednostek organizacyjnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na (...). Zgodnie, bowiem z art. 3. 1. ustawy Podatnikami podatku rolnego są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki, nieposiadające osobowości prawnej, będące:

- 1) właścicielami gruntów, z zastrzeżeniem ust. 2;
- 2) posiadaczami samoistnymi gruntów;
- 3) użytkownikami wieczystymi gruntów;

4) posiadaczami gruntów, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli posiadanie:

a) wynika z umowy zawartej z właścicielem, z Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa lub z innego tytułu prawnego albo

b) jest bez tytułu prawnego, z wyjątkiem gruntów wchodzących w skład (...) Skarbu Państwa lub będących w zarządzie Lasów Państwowych; w tym przypadku podatnikami są odpowiednio jednostki organizacyjne (...) Własności Rolnej Skarbu Państwa i Lasów Państwowych.

2. Jeżeli grunty znajdują się w posiadaniu samoistnym, obowiązek podatkowy w zakresie podatku rolnego ciąży na posiadaczu samoistnym.

3. Jeżeli grunty gospodarstwa rolnego zostały w całości lub w części wydierżawione na podstawie umowy zawartej stosownie do przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników lub przepisów dotyczących uzyskiwania rent strukturalnych, podatnikiem podatku rolnego jest dzierżawca.

4. Jeżeli grunty gospodarstwa rolnego zostały wniesione do spółdzielni produkcyjnej, jako wkład gruntowy, podatnikiem podatku rolnego jest spółdzielnia produkcyjna.

5. Jeżeli grunty, o których mowa w art. 1, stanowią współwłasność lub znajdują się w posiadaniu dwóch lub więcej podmiotów, to stanowią odrębny przedmiot opodatkowania podatkiem rolnym, a obowiązek podatkowy ciąży solidarnie na wszystkich współwłaścicielach (posiadaczach), z zastrzeżeniem ust. 6.

6. Jeżeli grunty, o których mowa w ust. 5, stanowią gospodarstwo rolne, obowiązek podatkowy ciąży na tej osobie będącej współwłaścicielem (posiadaczem), która to gospodarstwo prowadzi w całości.

Sąd Rejonowy podał, iż w niniejszej sprawie strona powodowa dochodziła od pozwanego odszkodowania za korzystanie przez niego z nieruchomości oznaczonej, jako działka (...) odpowiadającemu wysokości uiszczzonego przez Agencję podatku rolnego od tej nieruchomości. W pierwszej kolejności, zatem zadaniem Sądu było ustalenie, czy pozwany korzystał ze spornej nieruchomości, w jakim okresie i w jakim zakresie.

Materiał dowodowy zgromadzony w toku procesu dał podstawę do ustalenia, iż A. H. władał od kwietnia 2012 r. do września 2013 r. działką nr (...) bez tytułu prawnego. Jak však ustalono, aneksem Nr (...) z dnia 9 listopada 2011 r. do umowy dzierżawy nieruchomości rolnych z dnia 31 lipca 2006 r. zawartej pomiędzy (...) Oddziałem Terenowym we W., a (...) Spółką z o.o. z siedzibą we W. oraz na mocy „Porozumienia z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie warunków wydierżawienia gruntów w trybie bezprzetargowym (...)”, z umowy dzierżawy z dnia 31 lipca 2006 r. zostały wyłączone z dnia 9 listopada 2011 r. nieruchomości opisane w § 2 Porozumienia, w tym nieruchomość w granicach działki (...) obręb P. o powierzchni 13,5773 ha. W związku z realizacją Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej D. O. nieruchomość ta przewidziana została do przekazania przez (...) w trwały zarząd Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej we W. na realizację jego celów statutowych. Nadto w dniu 9 listopada 2011 r. (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W. reprezentowana przez prezesa zarządu A. H. podpisała protokół zdawczo – odbiorczy, w którego treści wskazano, iż przedmiotem przekazania (...) Oddziałowi Terenowemu we W. jest m.in. nieruchomość – działka (...) obręb P. o powierzchni 13,5773 ha.

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy przyjął, iż w dniu 9 listopada 2011 r. Spółka przestała władać sporną nieruchomością. Jednakże wydana na rzecz pozwanej działka (...) została bez zezwolenia (...) w miesiącu kwietniu 2012 r. ponownie objęta w posiadanie i zagospodarowana rolniczo przez pozwanego A. H.. Nie kwestionuje tego pozwany, chociaż kategorycznie zaprzecza, by władztwo to sprawował, jako osoba fizyczna – rolnik indywidualny. Zdaniem pozwanego nieruchomość ponownie weszła w tym okresie w posiadanie (...) Spółki z o.o. we W., którą on jedynie reprezentował, jako Prezes Zarządu.

Sąd meriti jednak nie dał wiary tym twierdzeniom. Uzasadniając to stanowisko podał, że w trakcie lustracji spornej nieruchomości w dniu 5 sierpnia 2013 r. stwierdzono, iż działka (...) jest działką uprawianą rolniczo. W dniu lustracji na działce znajdowała się pszenica ozima w fazie dojrzałości pełnej, przed zbiorem. Częściowo na działce był ugór oraz ściernisko po zbiorach rzepaku. Działka w części objęta była również przemieszczaniem mas ziemnych. Kolejna lustracja spornej działki została przeprowadzona w dniu 25 września 2013 r. W jej trakcie stwierdzono, iż fragment wschodniej części działki nr (...) jest ścierniskiem po zbiorze zboża. Zachodnia część działki jest użytkowana przez osoby trzecie – działki sąsiednie oraz dz. nr (...) po zbronowaniu, porośnięte wyką. Ponadto stwierdzono, że część nieruchomości (pas o szerokości około 8 m i długości około 380 m) wzdłuż działki nr (...) jest użytkowana w celu budowy wału przeciwpowodziowego – na działce znajduje się droga gruntowa i przenośnik taśmowy. Opisana część działki jest ogrodzona siatką mocowaną na drewnianych palach. Jak wykazało prowadzone postępowanie dowodowe, w trakcie tych lustracji pracownicy powoda zastali na nieruchomości A. H., który potwierdził prowadzenie na niej upraw.

Sąd Rejonowy wskazał nadto, iż argumentem przesądzającym o osobistym władztwie pozwanego nad sporną nieruchomością była okoliczność zgłoszenia przez pozwanego A. H., jako osoby fizycznej - producenta rolnego, do (...) wniosku o przyznanie dopłat bezpośrednich za rok 2012 i 2013 w związku z uprawą nieruchomości rolnej tj. działki (...) obręb P. i odbiór środków z tego tytułu. W latach poprzednich natomiast, gdy działka nr (...) pozostawała we władaniu (...) Spółki z o.o., wnioski o przyznanie dopłat bezpośrednich składała Spółka. Wreszcie pozwany, niejako sam przyznał okoliczność osobistego władztwa nad sporną nieruchomością, gdy w piśmie z dnia 14 sierpnia 2013 r. odpowiadając na wezwanie (...) do uiszczenia odszkodowania za bezumowne korzystanie z działki nr (...) adresowane do niego (a nie Spółki (...)), wskazał, iż na przedmiotowej działce – w związku z prowadzonymi w 2013 r. pracami budowlanymi, z użytkowania rolnego wyłączona została ponad połowa powierzchni nieruchomości. Dlatego też w dniu 20 kwietnia 2013 r. dokonał zasiewu pszenicy na powierzchni arealu około 5 ha. Natomiast w roku 2012 od 8 czerwca do 20 września na areale 7 ha znajdowała się plantacja kukurydzy. Także w sprzeciwie od nakazu zapłaty, jaki pozwany złożył w niniejszej sprawie czytamy cyt: „pozwany korzystał z praw dotyczących przedmiotowej nieruchomości od kwietnia do września 2012 r., oraz od kwietnia do sierpnia 2013 r. Natomiast powódka naliczyła mu podatek rolny od maja 2012 r. do września 2013 r., gdzie pozwany kilkakrotnie informował powódkę o okresie, w którym rzeczywiście korzystał z praw przedmiotowej nieruchomości”.

Te wszystkie okoliczności w ocenie Sądu Rejonowego, przesądzają o osobistym władztwie pozwanego nad działką (...). W tych okolicznościach jest on legitymowany biernie do występowania w sprawie w charakterze pozwanego.

Ustosunkowując się do kolejnego zarzutu pozwanego, kwestionującego okres posiadania bez tytułu prawnego spornej nieruchomości, wskazać należy, iż podzielić należało pogląd (...), co do okresu końcowego władania nieruchomością przez pozwanego. Okolicznością bezsporną był natomiast fakt, iż A. H. objął tę działkę w posiadanie w kwietniu 2012 r. Spór dotyczył natomiast momentu końcowego korzystania. I tak w tym zakresie ustalono, iż strona powodowa pismem z dnia 9 sierpnia 2013 r. wezwała pozwanego A. H. do zaniechania korzystania z działki (...) obręb P.. Jednocześnie pozwany został poinformowany, iż używający nieruchomości bez tytułu prawnego, zobowiązany jest do zapłaty na rzecz (...) wynagrodzenia za korzystanie z niej ustalonego zgodnie z § 39b ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa - w wysokości stanowiącej równowartość pięciokrotności wywoławczej stawki czynszu, który byłby należny od tej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu. Nadto w piśmie wskazano, iż użytkownik zobowiązany jest również do zapłaty równowartości uiszczzonego przez Agencję podatku rolnego raz innych zobowiązań podatkowych, należnych od przedmiotowej nieruchomości, za okres jej bezumownego użytkowania w oparciu o wystawioną przez Agencję notę księgową, we wskazanym w tej notcie terminie. Wobec braku reakcji na pismo z dnia 9 sierpnia 2013 r., kolejnym pismem z dnia 27 września 2013 r. pozwany został przez stronę powodową wezwany do wydania użytkowanej części działki nr (...) w dniu 15 października 2013 r. W wyznaczonym na dzień 15 października 2013 r. terminie do zwrotu nieruchomości nie doszło – pozwany nie stawił się celem dokonania przekazania i podpisania stosownego protokołu. W tych okolicznościach strona powodowa wystąpiła z pozwem o wydanie nieruchomości do Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej Wydział I Cywilny w sprawie sygn. akt I C 137/2014.

Sąd meriti podniósł, iż nie sposób podzielić stanowiska pozwanego, że do wydania działki (...) doszło już w lipcu 2013 r. Jak bowiem wynika z protokołu wydania nieruchomości datowanego na 12 lipca 2013 r. (k. 124) dotyczy on wyłącznie przejęcia przez (...) we W. części działki (...) o powierzchni 1,5653 ha. Dokument ten, zatem nie dotyczy całej nieruchomości a jedynie jej małej części, co zresztą miało odzwierciedlenie w korekcie noty odsetkowej, jakiej dokonała strona powodowa. Nadto wydanie to nie nastąpiło do rąk (...), a podmiotu trzeciego. W tych okolicznościach skoro jeszcze we wrześniu 2013 r. na spornej części działki (...) znajdowały się zasiewy, (co wynika z protokołu lustracji z dnia 25 września 2013 r.) Sąd pierwszej instancji uznał, że strona powodowa wykazała, iż pozwany władał przedmiotową działką ca najmniej do końca września 2013 r. Ponadto jak wynika z informacji uzyskanej od (...) A. H. ubiegając się o dotacje bezpośrednie, zgłosił użytkowanie działki także za rok 2013. Stosownie zaś do przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach bezpośrednich w ramach systemów wsparcia bezpośredniego o jednolitej płatności obszarową może się ubiegać rolnik lub inna osoba prowadząca gospodarstwo rolne, która m.in. utrzymuje grunty zgodnie z normami przez cały rok kalendarzowy. Stąd twierdzenia pozwanego, jakoby użytkował grunty w znacznie krótszym okresie pozostają w sprzeczności z przepisami uprawniającymi do uzyskania dopłat.

Kolejno Sąd meriti wskazał, że na akceptację nie zasługiwały także zarzuty pozwanego, co do nieprawidłowego wyliczenia wysokości podatku rolnego z uwagi na mniejszy obszar działki (...), z której korzystał.

Jak ustalono w toku procesu, w dniu 28 października 2013 r. strona powodowa wystawiła pozwanemu A. H. notę księgową o nr (...). W jej treści wskazano, iż (...) obciążyła pozwanego kwotą 5.945 zł tytułem zwrotu należności w wysokości równowartości podatku rolnego za bezumowne użytkowanie nieruchomości rolnej działki nr (...) w obrębie geodezyjnym P., gmina M. W. w okresie od 31 maja 2012 r. do 30 września 2013 r. Termin płatności noty ustalono w dokumencie na 11 listopada 2013 r. Wobec braku płatności, pismem z dnia 16 grudnia 2013 r. strona powodowa wezwała pozwanego A. H. do zapłaty należności wynikającej z noty księgowej z dnia 28 października 2013 r., o nr (...) w zakresie należności głównej – 5.945 zł oraz odsetek ustawowych za okres od dnia 12 listopada 2013 r. do dnia 16 grudnia 2013 r. – 74,11 zł zakreślając kolejny 7 dniowy termin do spełnienia tego świadczenia. Wezwanie doręczono pozwanemu w dniu 18 grudnia 2013 r. I to wezwanie pozostało bez reakcji.

Równolegle (...) wzywała pozwanego do uiszczenia należności tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z gruntu liczonego na podstawie art.39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi. Pozwany w piśmie z dnia 14 sierpnia 2013 r. odpowiadając na wezwanie (...) do uiszczenia odszkodowania za bezumowne korzystanie z działki nr (...) wskazał, iż na przedmiotowej działce – w związku z prowadzonymi w 2013 r. pracami budowlanym, z użytkowania rolnego wyłączona została ponad połowa powierzchni nieruchomości. Dlatego też w dniu 20 kwietnia 2013 r. dokonał zasiewu pszenicy na powierzchni areалу około 5 ha. Natomiast w roku 2012 od 8 czerwca do 20 września na areale 7 ha znajdowała się plantacja kukurydzy.

Jednocześnie jednak pozwany, na potrzeby uzyskania środków finansowych z dopłat wskazywał zajmowany i uprawiany areal spornej działki, jako 13,50 ha w roku 2012 i 12,50 ha w roku 2013. Niekonsekwencja pozwanego w tym zakresie poddaje w wątpliwość prawdziwość jego twierdzeń, co do wielkości użytkowej działki, która jest modyfikowana w zależności od korzyści z tym związanych (uzyskanie większych dopłat a z drugiej strony uchylenie się od płatności na rzecz (...))

W przekonaniu Sądu Rejonowego, w tych okolicznościach podzielić należało stanowisko powoda wynikające z treści pisma z dnia 10 kwietnia 2014 r., w którym strona powodowa ustosunkowując się do zarzutów pozwanego, co do powierzchni zajętej pod uprawę działki nr (...) wskazała, iż pomiar powierzchni zajętej pod prace budowlane pozwolił stwierdzić, iż powierzchnia użytkowana rolniczo przez pozwanego w roku 2013, wynosi 9,7773 ha. W roku zaś 2012 do rozliczenia przyjęto powierzchnię działki zgłoszoną przez pozwanego do dopłat tj. 13,5 ha.

Wobec skorygowania w piśmie z dnia 10 kwietnia 2014 r. powierzchni działki (...) użytkowanej przez pozwanego, strona powodowa wystawiła w dniu 2 czerwca 2014 r. notę księgową nr (...). W jej treści wskazano, że strona powodowa uznaje pozwanego kwotą 883,00 zł tytułem zwrotu należności w wysokości równowartości podatku rolnego za bezumowne użytkowanie nieruchomości rolnej dz. nr (...) w obrębie geodezyjnym P., gmina M. W. w okresie od

31 maja 2012 r. do dnia 30 września 2013 r. O taką też kwotę wraz z odsetkami ograniczone zostało powództwo w niniejszej sprawie.

Sąd meriti podał, iż zgodnie z art. 225 k.p.c. obowiązki samoistnego posiadacza w złej wierze względem właściciela są takie same jak obowiązki samoistnego posiadacza w dobrej wierze od chwili, w której ten dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Jednakże samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał, oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego. Stosownie zaś do art. 224 § 2 k.p.c. od chwili, w której samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiścić wartość tych, które zużył.

Realizacja roszczenia windykacyjnego przywraca zgodny z prawem stan wyłącznego posiadania i korzystania z rzeczy przez jej właściciela. Jednakże stan polegający na bezprawnym władaniu cudzą rzeczą rodzi dodatkowy problem wzajemnych rozliczeń właściciela i posiadacza rzeczy. Majątkowy interes właściciela wymaga uzyskania rekompensaty od posiadacza za korzystanie z rzeczy, w tym pobieranie jej pożytków. Nie można też wykluczyć odpowiedzialności odszkodowawczej za zużycie, pogorszenie lub utratę rzeczy. Z drugiej strony uwzględnienie interesu posiadacza wymaga rozliczenia stron z tytułu dokonanych nakładów na cudzą rzecz.

Takie rozliczenie stron mogłoby się odbywać według ogólnych zasad bezpodstawnego wzbogacenia i deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej. Słusznie jednak ustawodawca dokonał odrębnej regulacji prawnej, pod względem systematycznym umieszczonej wśród prawnorzeczowych przepisów o ochronie własności. Zawarte w art. 224-225 (jak chodzi o roszczenia właściciela) oraz w art. 226 (gdzie chodzi o roszczenia posiadacza) normy szczególne mają pierwszeństwo zastosowania do wzajemnych roszczeń stron. Natomiast w kwestiach nieunormowanych można i należy sięgać do powszechnych zasad prawa cywilnego. Ustawodawca reguluje, więc we wskazanych przepisach problematykę rozliczeń pomiędzy właścicielem i posiadaczem rzeczy w razie „bezumownego posiadania” cudzej rzeczy. Ściśle biorąc, szczególna, odrębna regulacja prawna dotyczy posiadania funkcjonującego bez istniejącego stosunku prawnego (niekoniecznie umownego) łączącego właściciela i posiadacza rzeczy. Sąd pierwszej instancji zaznaczył, iż w rozpatrywanym przypadku, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności z treści dokumentów złożonych do akt oraz z zeznań świadków jednoznacznie wynikało, iż pozwany w okresie objętym żądaniem pozwu był w posiadaniu spornej nieruchomości i władał nią bez tytułu prawnego.

Sąd meriti przychylił się do stanowiska powoda, iż zasadnym jest zasądzenie na jego rzecz odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym faktycznie poniesionym kosztom uregulowanego podatku od nieruchomości. Dodał przy tym, iż według utrwalonego poglądu posiadaczem w dobrej wierze jest ten, kto władając rzeczą, pozostaje w błędnym, ale usprawiedliwionym okolicznościami przeświadczeniu, że przysługuje mu prawo do rzeczy. W przypadku posiadania samoistnego chodzi o przeświadczenie posiadacza, że przysługuje mu prawo własności. Równocześnie trzeba zastrzec, że dobrą wiarę posiadacza wyłącza zarówno jego wiedza o przeciwnym stanie prawnym, jak też niedbalstwo (brak dołożenia należytej staranności).

W rozstrzyganej sprawie Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż pozwany korzystając z gruntu powoda od początku miał świadomość, iż korzysta z cudzego gruntu. A zatem przyznać trzeba, iż był posiadaczem w złej wierze. Co za tym idzie podstawę dochodzonego żądania będzie stanowił art. 225 k.c.

W ujęciu redakcyjnym ustawodawca postanowił, że obowiązki samoistnego posiadacza w złej wierze względem właściciela są takie same jak obowiązki samoistnego posiadacza w dobrej wierze od chwili, w której ten dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Jednakże samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest ponadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie lub utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w

posiadaniu uprawnionego (art. 225 k.c.). Zatem w ujęciu rodzajowym zasadniczo chodzi tutaj o identyczne roszczenia uzupełniające, takie jak „roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy”, „roszczenie o zwrot pożytków lub zapłatę ich wartości” oraz „roszczenie o naprawienie szkody z powodu zużycia, pogorszenia lub utraty rzeczy”. Według stosowanego w Kodeksie cywilnym nazewnictwa mówimy tutaj o „wynagrodzeniu za korzystanie z rzeczy”. W ślad za ustawodawcą należy wiernie posługiwać się takim określeniem i przestrzegać właściwego reżimu prawnego.

W ocenie Sądu Rejonowego, w żadnym razie nie jest uzasadnione stosowanie wymyślonego reżimu „odszkodowania za korzystanie z rzeczy”, „odszkodowania za bezumowne korzystanie z rzeczy” itp. Zwłaszcza nie wolno tutaj poddać się mimowolnej sugestii rozliczania stron według zasad odpowiedzialności deliktowej. Gdyby nawet czyn władania (zawładnięcia) cudzą rzeczą miał charakter deliktu, stosować należy mimo wszystko w pierwszym rzędzie właściwe przepisy prawa rzeczowego. Dopiero w kwestiach nieunormowanych można sięgać do dalszych przepisów dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia lub odpowiedzialności odszkodowawczej. Z pewnością zaś nie ma takiej okazji w zakresie rekompensaty za korzystanie z cudzej rzeczy. Ustawodawca wyczerpująco uregulował tę problematykę wśród przepisów prawa rzeczowego, przyznając właściwe roszczenie lub odrzucając je (jak w przypadku posiadania w dobrej wierze do czasu wytoczenia powództwa windykacyjnego). Kwestią interpretacji jest zaś określenie pojęcia „wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy”, a kwestią praktyki ustalenie jego wysokości.

W warunkach określonych normą art. 224 § 1 i art. 225 k.c. właścicielowi przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z jego rzeczy. Pod rządem tych przepisów posiadacz jest zobowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z cudzej rzeczy bez względu na to, czy właściciel rzeczy, nie korzystając z niej, poniósł jakąkolwiek stratę.

W kwestii wysokości należnego wynagrodzenia można na wstępie aprobować generalne założenie, że właściwą będzie kwota, „którą posiadacz musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie”. Konkretniej ujmując problem można stwierdzić, że wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy obejmuje to wszystko, co uzyskałby właściciel, gdyby ją wynajął, wdzierzał lub oddał do odpłatnego korzystania na podstawie innego stosunku prawnego. Zasadniczo chodzi tutaj o stosowanie średniej stawki rynkowej. Nie można jednak wykluczyć stosowania w uzasadnionych (dowodzonych) sytuacjach odrębnych, indywidualnych stawek wynagrodzenia.

Co do wysokości żądania w niniejszej sprawie, zdaniem Sądu Rejonowego strona powodowa miała prawo ustalić wynagrodzenie we wskazanej w pozwie wysokości. W opinii Sądu podzielić należy pogląd (...), iż wynagrodzenie to jest ustalone w kwocie minimalnej faktycznie poniesionych kosztów podatku rolnego. Z tych względów zmodyfikowane żądanie pozwu zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Roszczenie odsetek ma swoje oparcie w treści art. 481 k.c. W niniejszej sprawie strona powodowa domagała się należnych odsetek od dnia wniesienia pozwu. Sąd uznał to roszczenie za uzasadnione, biorąc pod uwagę, iż żądanie pozwu było w tej dacie już wymagalne z uwagi na wcześniejsze, przedprocesowe wezwania pozwanego do zapłaty, które okazały się bezskuteczne. Z uwagi na to orzeczono jak w pkt I wyroku.

Wobec cofnięcia powództwa przez stronę powodową w zakresie kwoty 918,62 zł, postępowanie w tym zakresie podlegało umorzeniu.

Orzeczenie o kosztach procesu zapadło stosownie do art. 100 k.p.c.

Apelację od wyroku z dnia 11 października 2016 r., sygn. akt I C 1000/14, wywiódł pozwany zaskarżając orzeczenie w części, a to w pkt. I i III.

Skarżący zarzucił:

- 1) błąd w ustaleniach faktycznych, że A. H. był posiadaczem działki (...) w złej wierze oraz, że nie opuścił działki w dniu 6.08.2013 r. dzień po komisji (...);
- 2) naruszenie przepisów prawa procesowego mających wpływ na wynik sprawy tj.:

a) sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikającą z naruszenia przepisów prawa procesowego, a to art. 233 § 2 k.p.c. polegającą na:

- uznaniu przez Sąd I instancji, iż powódka (...) w W. OT we W. jest legitymowana czynnie do wywiedzenia niniejszego powództwa, podczas gdy pismem o znaku (...) z dnia 12 maja 2010 r., oraz porozumieniem z dnia 9 listopada 2011 r. działka (...) bądź została zwrócona do dzierżawy bądź zgodnie z zapisem (warunkiem zapisanym w porozumieniu z 09-11-2011) działka ta została przekazana w (...)W., co w konsekwencji determinuje stanowisko, iż ponad wszelką wątpliwość nie pozostaje w zasobach (...), co uniemożliwia dochodzenie praw majątkowych za bezumowną dzierżawę. Fakt ten również potwierdza podpisany w dniu 18 grudnia przez A. D. - przedstawiciela (...) oraz E. H. i M. R. - przedstawicieli (...) we W. Protokół przekazania działek z (...) na rzecz (...) w tym działki (...);

- uznaniu przez Sąd I instancji, iż sporna działka była użytkowana pomimo braku umowy dzierżawy, podczas gdy zaoferowanego materiału dowodowego wynikają wnioski wprost odmienne albowiem pozwany korzystał z działki za zgodą (...).

- uznaniu przez Sąd I instancji, iż mimo pisemnej informacji o fakcie pozostawiania działki w zasobach (...) a co za tym idzie bezumownym jej użytkowaniu;

b) nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt. 3 w związku z art. 199 § 1 pkt. 2 k.p.c. albowiem powód prowadzi sprawę przeciwko pozwanemu o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości z wyczerpaniem granic ustawowej odpowiedzialności pozwanego przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu w sprawie I Nc 75/14, w której pozew został wniesiony w dniu 27.01.2014 r. a w niniejszej sprawie w dniu 12.03.2014 r.;

3) naruszenie prawa materialnego poprzez:

a) zastosowanie art. 225 k.c. w związku z art. 224 k.c. w sprawie o odszkodowanie za korzystanie bezumownie z nieruchomości w sprawie, w sytuacji, gdy jego stosowanie jest wyłączone przez art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa,

b) nie zastosowanie art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa poprzez uznanie, że przedmiotem odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości może być kwota zapłaconego podatku od nieruchomości,

c) niewłaściwe zastosowanie art. 3 ust. 1 pkt 4 lit, b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 1984 r. Nr 52, poz. 268 z późn. zm.) w związku z art. 224 § 2 i art. 225 k.c. poprzez nie uwzględnienie, że przepisów podatkowych nie stosuje się do relacji stosunków cywilnoprawnych oraz nie uwzględnienie, że przepis ustawy podatkowej jasno określa podatnika w osobie (...) i nie dopuszcza przeniesienia obowiązków podatkowych na inne osoby w drodze cywilnoprawnej lub obciążenie obowiązkami podatkowymi innych podmiotów poprzez noty księgowe oraz, że zapłata podatku rolnego przez posiadacza nie mieści się w dyspozycji ww. przepisów kodeksu cywilnego,

d) art. 481 k.c. poprzez jego zastosowanie do należności mających źródło w zobowiązaniach podatkowych, jaki jest podatek rolny,

e) art. 415 k.c. w związku z art. art. 3 ust. 1 pkt 4 lit, b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym poprzez niewłaściwą wykładnię i zastosowanie uznając, że powódka mogła ponieść szkodę poprzez zapłacenie podatku rolnego, którego płatnikiem jest powódka z mocy ustawy podatkowej w sytuacji, że gdyby przyjąć, że pozwany nie korzystał z działki i tak powódka zapłaciłaby ten podatek.

Jednocześnie pozwany wniósł o przeprowadzenie dowodu z nakazu zapłaty I Nc 75/14 oraz pozwu w aktach sprawy I Nc 75/14 Sądu Okręgowego we Wrocławiu, Wydział I Cywilny na okoliczność tożsamości roszczenia z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości bez tytułu prawnego i nieważności postępowania w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, skarżący **wniósł o:**

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu I Wydział Cywilny z dnia 11 października 2016 r., w sprawie o sygn. akt I C 1000/14 w zaskarżonej części, co do pkt. I i III oraz o oddalenie powództwa w całości ewentualnie rozważenie odrzucenia pozwu;
- 2) zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych obu instancji, przy czym za II instancję w wysokości 75 % stawki minimalnej z uwagi na nowego pełnomocnika;
- 3) ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej we Wrocławiu, I Wydział Cywilny z dnia 11 października 2016 r., w sprawie o sygn. akt I C 1000/14 w zaskarżonej części, co do pkt. I i III i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy za podstawę swego orzekania przyjął prawidłowo ustalony przez Sąd pierwszej instancji stan faktyczny (art.382 k.p.c.), zaakceptował dokonaną przez ten Sąd wszechstronną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz stwierdził, iż orzeczenie ostatecznie odpowiada prawu, choć część zarzutów apelacyjnych okazała się zasadna.

W pierwszej kolejności należało ustosunkować się do zgłoszonego przez apelującego, na podstawie art. 379 pkt. 3 w związku z art. 199 § 1 pkt. 2 k.p.c., zarzutu nieważności postępowania i twierdzenia apelującego o tożsamości niniejszego sporu z przedmiotem sprawy prowadzonej przez stronę powodową przeciwko pozwanemu o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, toczącej się przez przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu pod sygn. I Nc 75/14.

Zgodnie z art.199§1 pkt 2 k.p.c. Sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Tożsamość roszczeń zachodzi, kiedy sąd ma w obu sprawach orzec o tym samym, dysponując tymi samymi faktami, które mają spowodować ocenę tego samego żądania i kiedy rozstrzygnięcie jednej ze spraw oznacza rozstrzygnięcie także drugiej.

W sprawie toczącej się przez Sądem Okręgowym we Wrocławiu sygn.akt I Nc 75/14 strona powodowa domaga się zasądzenia od pozwanego wynagrodzenia za bezumowne korzystanie ze spornej nieruchomości na podstawie art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w wysokości w przepisie tym przewidzianym. Przedmiotem roszczenia jest, zatem kwota wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, określona w §1 art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.

Natomiast w niniejszym postępowaniu, pozew obejmował żądanie zwrotu podatku rolnego uiszczanego za część nieruchomości oznaczonej, jako działka nr (...) (...), zajmowanej przez pozwanego bez tytułu prawnego. Okoliczność, iż w obu przypadkach roszczenia strony powodowej wynikają z faktu władania przez pozwanego sporną nieruchomością bez tytułu prawnego nie jest wystarczające dla przyjęcia, iż zachodzi tożsamość roszczeń. Wskazać przy tym należy, iż strona powodowa ani w pozwie ani w dalszych pismach procesowych nie wskazywała by dochodzona w niniejszej sprawie kwota zapłacona z tytułu podatku rolnego miała stanowić wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości.

Niewątpliwie zgodzić należy się ze skarżącym, iż Sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia prawa materialnego i niezasadnie zastosował w niniejszej sprawie, jako podstawę orzekania art.224 k.c. w zw. z art.225 k.c. Natomiast pogląd prezentowany przez apelującego, iż podstawą żądania strony powodowej był w istocie przepis art.39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami Skarbu Państwa jest mylny.

Zarówno, bowiem w przypadku art.224 k.c. w zw. z art.225 k.c. ,jak i art. 39b ugnsp, przepisy te mają jedynie pierwszeństwo stosowania i to tylko w zakresie swego unormowania, zaś w zakresie nieunormowanym nie ma przeszkód, by sięgać do ogólnych przepisów prawa cywilnego. Powołana przez pozwanego regulacja zawarta w art.39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa obejmuje jedynie roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, ale już nie innych wzajemnych rozliczeń między właścicielem a posiadaczem rzeczy.

Wbrew stanowisku Sąd pierwszej instancji podstawą roszczenia strony powodowej nie był jednak przepis art. 224 k.c. i art.225 k.c. Wymienione przepisy zawierają katalog obowiązków samoistnego posiadacza w złej wierze i wyznaczają zakres świadczeń, których może żądać uprawniony właściciel. Posiadacz ten jest obowiązany wynagrodzić właścicielowi **niektóre** typowe uszczerbki majątkowe związane z czasową utratą władztwa nad rzeczą, tzn. 1) uiścić wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy za okres od utraty dobrej wiary; 2) zwrócić pobrane pożytki, których nie zużył, i wartość pożytków, które zużył – od chwili utraty dobrej wiary; 3) uiścić odszkodowanie za zawinione przez siebie zużycie, pogorszenie lub utratę rzeczy. Roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy odpowiada pod względem wartości temu, co właściciel uzyskałby, gdyby ją wynajął, wdzierzał lub oddał do odpłatnego korzystania przy uwzględnieniu przeciętnych rynkowych stawek (opłat). Dochodzenie roszczeń o tak rozumiane wynagrodzenie za korzystanie z gruntów rolnych Skarbu Państwa może odbywać się wyłącznie na podstawie art.39b powołanej ustawy.

Żądanie zwrotu poniesionych przez właściciela nieruchomości danin publicznych nie mieści się we wskazanym wyżej pojęciu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy ani w pozostałym katalogu roszczeń uzupełniających wymienionych w art.224 k.c. i art. 225 k.c. Dlatego podstawy domagania się przez stronę powodową zwrotu kwoty uiszczony tytułem podatku rolnego za sporna działkę należało poszukiwać w innych regulacja prawa cywilnego.

Powtórzyć należy, iż stron powodowa nie formułowała podstawy prawnej swego żądania, jako roszczenia o wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego z nieruchomości, lecz jako zwrotu bezpodstawnie uzyskanej przez pozwanego korzyści majątkowej w następstwie uiszczenia przez stronę powodową podatku rolnego za nieruchomość pozostającą w jego bezumownym posiadani (art. 405 k.c.).

Zgodnie z art. 187 k.p.c. powód powinien w pozwie określić żądanie oraz przytoczyć fakty na jego uzasadnienie, nie ma natomiast obowiązku wskazywania podstawy prawnej swego żądania. Prawidłowo określenie tej podstawy należy do obowiązków Sądu zarówno pierwszej, jak i drugiej instancji. Podkreślić trzeba, że kodeks postępowania cywilnego nie wymaga substancjonowania stanu faktycznego dyspozycji określonych norm, powoda nie mogą, więc obciążać skutki powołania wadliwej podstawy prawnej żądania. Sąd nie jest związany wskazaną przez powoda podstawą prawną roszczenia, a przeciwnie jest zobowiązany rozpatrzyć sprawę wszechstronnie i wziąć pod rozwagę wszystkie przepisy prawne, które powinny być zastosowane w rozważanym przypadku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2006 r., III CSK 210/06 , Legalis nr 347896).

Mając na uwadze żądanie pozwu oraz wskazane przez stronę powodową uzasadnienie faktyczne uznać należało, iż Sąd pierwszej instancji nie miał podstawy prawnej do kwalifikowania roszczenia strony powodowej, jako roszczenia wynikającego z art.224 k.c. i art. 225 k.c., ani jak chce tego strona pozwana w ramach art.39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, lecz winien je ocenić, jako roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (art.405 k.c.).

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

W art. 3 ust.1 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym wyczerpująco wskazano osoby będące podatnikami tego podatku. Zgodnie z tą regulacją podatnikami podatku rolnego są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki, nieposiadające osobowości prawnej, będące:

1) właścicielami gruntów, z zastrzeżeniem ust. 2;

2) posiadaczami samoistnymi gruntów;

3) użytkownikami wieczystymi gruntów;

4) posiadaczami gruntów, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli posiadanie:

a) wynika z umowy zawartej z właścicielem, z (...) lub z innego tytułu prawnego albo

b) jest bez tytułu prawnego, z wyjątkiem gruntów wchodzących w skład (...) Skarbu Państwa lub będących w zarządzie Lasów Państwowych; w tym przypadku podatnikami są odpowiednio jednostki organizacyjne (...).

Mając na uwadze okoliczności faktyczne niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż oceny roszczenia strony powodowej dokonać należało niewątpliwie przy uwzględnieniu regulacji zawartej w pkt 4 ust.1 art. 3. Treść przepisu to nie pozostawia wątpliwości, iż odnośnie gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa, które pozostają w posiadaniu innych podmiotów to, co do zasady podatnikami podatku rolnego są posiadacze, również w sytuacji, gdy posiadanie to jest bez tytułu prawnego. Jednak zasada ta doznaje istotnego ograniczenia w odniesieniu do gruntów wchodzących w skład (...) Skarbu Państwa, gdyż w tym przypadku podatnikami są odpowiednio jednostki organizacyjne (...) Skarbu Państwa. Jednak okoliczność, iż w przypadku posiadania przez osoby trzecie gruntów rolnych Skarbu Państwa bez tytułu prawnego, ustawa wskazuje, jako podatnika Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa nie oznacza, jak chce tego pozwany, iż strona powodowa nie może domagać się zwrotu uiszczanego podatku od osoby, które posiada jej grunt bez tytułu prawnego.

Wskazywane przez pozwanego regulacje obowiązków podatkowych nie mają znaczenia dla możliwości dochodzenia zwrotu przez Agencję od posiadacza bez tytułu prawnego wydatkowanych na ten cel środków, albowiem kwestie te powinny być oceniane w ramach przepisów prawa cywilnego. Nie budzi wątpliwości, że gdyby pozwany wszedł w posiadanie gruntów strony powodowej na podstawie tytułu prawnego byłby zobowiązany uiścić podatek rolny zgodnie z art.3 ust.1 pkt 4 a. Nie stał się on podatnikiem podatku rolnego tylko, dlatego że nie zawarł ze stroną powodową stosownej umowy oraz objął w posiadanie nieruchomości wchodzącą w skład (...) Skarbu Państwa. Natomiast to strona powodowa stała się z mocy ustawy -bez swojej woli – podatnikiem podatku rolnego właśnie na skutek naruszającego prawo działania pozwanego, który sprawował władztwo nad sporną działką bezumownie.

Te działania niewątpliwie spowodowały, że nie płacąc podatku rolnego pozwany odniósł korzyść z majątku osoby trzeciej, doszło, bowiem do pomniejszenia jego pasywów bezpodstawnie kosztem majątku strony powodowej (art.405 k.c.). Korzyści tej nie usprawiedliwił żadnej istniejący stosunek prawny między pozwanym a stroną powodową, a tym samym strona powodowa mogła żądać od dłużnika zwrotu wartości świadczenia uiszczanego tytułem podatku rolnego na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Bezpodstawne wzbogacenie jest szczególnym zdarzeniem prawnym, w wyniku, którego bez podstawy prawnej powstaje nowa sytuacja, polegająca na wzroście wartości majątku po stronie podmiotu wzbogaconego, kosztem jednoczesnego pogorszenia sytuacji majątkowej lub osobistej osoby zubożonej. Zarówno zubożenie, jak i wzbogacenie wywołane są tą samą przyczyną („współprzyczyną”).

Mając na uwadze powyższe, pomimo wskazanego naruszenia przez Sąd pierwszej instancji prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art.224 i art.225 k.c., stwierdzić należało, iż wyrok odpowiada prawu.

Za chybione uznać, zatem należało także pozostałe zarzuty naruszenia prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 39b ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz błędne zastosowanie art. 3 ust. 1 pkt 4 lit, b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym, art. 481 k.c., art. 415 k.c. w związku z art. art. 3 ust. 1 pkt 4 lit, b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym.

Wobec przyjęcia przez Sąd Okręgowy odmiennej oceny podstawy materialno- prawnej roszczenia strony powodowej, nie wymaga szerszej argumentacji nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia, wywodzonego przez apelującego z art.229 k.c. Roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia przedawniają się, co do zasady z upływem

dziesięcioletniego terminu (art.117 k.c.), chyba że pozostają one w związku z prowadzoną przez zubożonego działalnością gospodarczą. Przede wszystkim jednak bieg terminu przedawnienia liczy się od dnia wymagalności roszczenia, a oczywiste jest, że roszczenie takie dopiero powstało w dacie uiszczenia podatku rolnego przez stronę powodową, a zatem w 2012 r. i 2013 r. Pozew został wniesiony w marcu 2014 r. a zatem roszczenie nie uległo przedawnieniu.

Nie są także trafne zarzuty pozwanego dotyczące naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów prawa procesowego, a to art.233 §1 k.p.c. konsekwencją, czego miały być błędy w ustaleniu stanu faktycznego.

W pierwszej kolejności bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu miała okoliczność czy pozwany był posiadaczem w złej wierze, skoro podstawą roszczenia strony powodowej był art.405 k.c. Źródłem bezpodstawnie uzyskanej korzyści są różne zdarzenia będące następstwem czy to działania wzbogaconego, czy czynności zubożonego, do których doszło nawet niezależnie od woli tego pierwszego, oraz bez względu na dobrą czy złą wiarę wzbogaconego.

Natomiast w zakresie kwestionowania ustaleń Sądu pierwszej instancji, co do daty wydania nieruchomości oraz pozostawiania spornej działki w dzierżawie spółki (...), to apelacja nie zawiera skutecznych argumentów, które mogłyby podważyć dokonaną przez Sąd pierwszej instancji ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art.233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, a zatem z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Przyjmuje się przy tym, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy, jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wążąc ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Wskazać należy, iż Sąd pierwszej instancji, wbrew podniesionym zarzutom, dokonał prawidłowej i wszechstronnej oceny materiału dowodowego, a wyciągnięte na tej podstawie wnioski mieszczą się w granicach zastrzeżonych przez art. 233 §1 k.p.c. Poczynione na tej podstawie ustalenia faktyczne są prawidłowe i zostały – jak to wskazano na wstępie uzasadnienia –przyjęte przez Sąd drugiej instancji za własne (art.382 k.p.c.).

Sąd pierwszej instancji szczegółowo wskazał, które dowody wskazują na okoliczność, iż do wydania działki nie doszło w sierpniu 2013 r., a także, jakie dowody wskazują na fakt, iż to w posiadaniu pozwanego a nie spółki (...) pozostawała sporna działka.

Wykazanie przez stronę, iż Sąd naruszył przytoczony przepis oraz że fakt ten mógł mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nie może być zastąpione odmienną interpretacją dowodów zebranych w sprawie, chyba że strona jednocześnie wykaże, że ocena dowodów przyjęta przez Sąd za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granice swobodnej oceny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 r., sygn. akt V CKN 17/00). Oznacza to, że naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez apelującego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów. Skarżący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami juredycywnymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w ww. przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., sygn. akt I CKN 1169/99 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2005 r., sygn. akt IV CK 387/04). Podkreślenia przy tym wymaga, że Sąd meriti ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych. Reguła ta nie będzie zachowana jedynie wtedy, gdy wnioski wyprowadzone przez Sąd przy ocenie dowodów nie układają się w logiczną całość, zgodną z doświadczeniem życiowym, lecz pozostają ze sobą w sprzeczności, a także, gdy nie istnieje logiczne powiązanie wniosków z zebrany w sprawie materiałem dowodowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r., sygn. akt IV CSK 290/09). Dodać należy, iż oparcie przez skarżącego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jedynie na przedstawieniu własnej oceny i gradacji dowodów, nie może doprowadzić do podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd i poczynionych na jej podstawie ustaleń

faktycznych. Wskazania przy tym wymaga, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga określenia, jakich to konkretnie uchybień dopuścił się sąd orzekający, naruszając tym samym zasady logicznego rozumowania bądź doświadczenia życiowego. Zatem formułując zarzut błędnej oceny dowodów, skarżąca powinna określić, jaki konkretnie dowód i z naruszeniem, jakich kryteriów Sąd ocenił niewłaściwie. Samo niezadowolenie strony z treści zapadłego orzeczenia, przy jednoczesnym braku przedstawienia argumentacji jurydycznej, wymogu tego nie spełnia. Wykazanie, iż sąd pierwszej instancji naruszył art. 233 § 1 k.p.c., co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nie może być ograniczone do odmiennej interpretacji dowodów zebranych w sprawie, przy jednoczesnym zaniechaniu wykazania, iż ocena przyjęta za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granicę swobodnej oceny dowodów, którą wyznaczają czynniki logiczny i ustawowy, zasady doświadczenia życiowego, aktualny stan wiedzy, stan świadomości prawnej i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, i oczywiście zgodne z gromadzonym materiałem dowodowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Takich zarzutów rozumowaniu Sądu pierwszej instancji postawić nie można. Ocena dowodów jest szczegółowa, logiczna i stwarza spójną całość. Sąd pierwszej instancji przedstawił analizę dowodów, która w jego ocenie nie pozostawia wątpliwości, iż w latach 2011-2013 to pozwany władał bez tytułu prawnego sporną działką po zakończeniu dzierżawy ze Spółką (...) oraz że okres tego władania był znacznie dłuższy niż do sierpnia 2013 r. Zarzuty pozwanego w tym zakresie sprowadzają się jedynie do polemiki i prezentowania własnej oceny dowodów, co z przyczyn wskazanych wyżej nie może stanowić skutecznej podstawy podważenia ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji.

Ustaleń Sądu pierwszej instancji pozwany nie może kwestionować także poprzez podnoszenie nowych twierdzeń jakoby zajmował on sporną działkę na podstawie umowy zawartej z (...) W.. Okoliczności te nie były podnoszone ani też dowodzone przed Sądem pierwszej instancji, zatem już chociażby z tej przyczyny nie mogły być przedmiotem rozważań Sądu drugiej instancji.

W ramach zarzutu naruszenia prawa procesowego pozwany zakwestionował także ustalenia Sądu pierwszej instancji dotyczące legitymacji czynnej strony powodowej.

Formułowanie takiego zarzutu poprzez odwoływanie się do naruszenia reguł procesowych jest chybione, albowiem legitymacja czynna procesowa niewątpliwie określana może być jedynie poprzez odpowiedni przepis prawa materialnego.

Kwestionowanie tej legitymacji musiałoby się wiązać z wykazaniem przez pozwanego, iż strona powodowa nie miała obowiązku uiszczania podatku rolnego, a zobowiązanym z tego tytułu byłaby inna osoba. Wobec brzmienia wskazanego wyżej art. 3 ust.1 pkt 4 ustawy o podatku rolnym pozwany musiał by wykazać, iż to nie on władał jako posiadacz sporną działką w latach 2011 do 2013. Bowiem jak już zostało podkreślone wcześniej, obciążenie obowiązkiem w podatku rolnym ustawodawca w art. 3 ust. 1 pkt 4 lit. ustawy o podatku rolnym powiązał ze stanem faktycznym posiadania, bądź opartym na umowie zawartej z właścicielem lub Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa czy też z innego tytułu prawnego, udzielonego posiadaczowi w ramach atrybutów władzy właściciela, bądź istniejącym bez takiego tytułu. Należy wskazać, że ustawa o podatku rolnym posługuje się pojęciem "posiadania", który to termin jest techniczno-prawnym pojęciem z kodeksu cywilnego. Wobec faktu, że wspomniana ustawa nie zawiera odmiennego uregulowania znaczenia tego terminu, a także nic innego nie wynika z jej treści i celu, w myśl wykładni systemowej w pełni uzasadniony jest pogląd, iż chodzi o instytucję prawną unormowaną i zdefiniowaną w art. 336 k.c. Pogląd taki, z odwołaniem się do zasady jednolitości systemu prawnego, która zakłada nadawanie jednakowego znaczenia takim samym pojęciom użytym w różnych aktach prawnych, wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 marca 1977 r. (sygn. akt IV CR 52/77, OSNCP 1977, z. 12, poz. 241) oraz w uchwale z dnia 21 października 1983 r. (sygn. akt III CZP 48/83, OSNCP 1984, z. 5, poz. 71) na tle ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych.

Nawiązując zatem do cywilistycznej konstrukcji posiadania, należy wskazać, iż posiadanie jest stanem faktycznym, polegającym na faktycznym władztwie, przez które rozumie się samą możliwość władania rzeczą (wyrok SN z dnia 16 czerwca 1972 r. sygn. akt III CRN 121/72, "LEX" nr 7096, LexPolonica nr 309268). Zakres tego władztwa ustawodawca sprecyzował w art. 336 k.c. przez odwołanie się do definicji posiadacza jako podmiotu wykonującego określone władztwo nad rzeczą cudzą. Jak stanowi powołany przepis, posiadaczem rzeczy jest zarówno ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny), jak i ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny).

Tymczasem pozwany nie podważył skutecznie ustaleń Sądu, iż posiadał on w spornym okresie działkę nr (...) (...), przeciwnie pośrednio to przyznał w apelacji, skoro twierdził, że uzyskał zgodę na jej zajęcie od przedstawiciela (...) W. (co nie zostało wykazane).

Zatem okoliczność czy działka została przekazana w trwały zarząd (...) W. czy też nadal była objęta umową dzierżawy ze spółką (...), nie ma istotnego znaczenia, skoro żaden z tych podmiotów nie wykonywał władztwa faktycznego nad nieruchomością należącą do strony powodowej, a czynił to pozwany.

Mając na uwadze powyższe rozważania na podstawie art. 385 k.p.c. apelację należało oddalić. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. w zw. z §10 ust.1 pkt 1 i § 2¹ pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., 1804)

Sędzia SO Sędzia SO Sędzia SR del.

Beata Stachowiak Piotr Jarmundowicz Agnieszka Łężna